

Turussa opiskellaan animaatiota

Heikki Jokinen

Suomen ensimmäiset alan koulutuksen saaneet animaatioelokuvan tekijät valmistuvat tammikuun lopussa Turun ammattikorkeakoulusta. Kolmen nyt valmistuneen artenomin lisäksi animaatiolinjan muut syksyllä 1994 opintonsa aloittaneet yhdeksän opiskelijaa saavat puuttuvat työharjoittelunsa ja työnsä valmiiksi kevään aikana.

Animaatiolinjan taiteellinen johtaja on virolainen animaation tekijä Priit Pärn. Kysyn häneltä miten animaattoreita koulutetaan.

– On tehtävä selvä ero kahden asian välillä: animaattori elävöittää kuvia henkiin, toteuttaa kuvan liikkumisen ja luo elämän optisen illuusion valkokankaalle. Animaattori voi olla myös elokuvan tekijä, mutta animaatioelokuvan tekijä on eri kuin animaattori.

– Lähtökohtamme on kouluttaa animaatioelokuvan tekijöitä. Suomessa ei ole isoja animaatiostudioita, tekijän on hallittava työn kaikki vaiheet. Animaattorin koulutukseen ei menisi kolmea ja puolta vuotta.

Priit Pärn on opettanut monissa eurooppalaisissa animaatiokouluissa ja hänelle oli jo alussa muodostunut selvä käsitys koulutuksen sisällöstä.

– Ideani oli opettaa miten työskennellä animaatiokäsikirjoituksen kanssa. On tietysti hyvä opettaa myös klassista dramaturgiaa, mutta animaatio on pieni genre, jonkinlainen välimaasto karikatyyrin ja todellisen dramaturgan välillä.

– Painopiste oli sisällössä. Toivon, että opiskelija osaisi tarvittaessa työskennellä myös sarjakuvantekijänä, pilapiirtäjänä tai

käsikirjoittajana, siis leveällä pohjalla.

Tärkeintä on mielikuvitus

Ensimmäisen opintovuoden aikana Pärn painotti kolmea asiaa: karikatyyrin teko, tarinan suunnittelu ja oman tyylin kehittäminen. Animaation tekoon ei alussa käyty.

Karikatyyriharjoituksissa annettiin aihe, vaikkapa tuoli tai miehen ja naisen suhde, josta oli tehtävä kuva. – Anne-tuissa raameissa pysymisen tarkoituksena on kehittää analyysikykyä ja mielikuvitusta, Pärn korostaa. – Kylmän insinöörimäisen analyysin on yhdistyttävä mielikuvitukseen.

– Systemini on lähellä urheiluvallennusta tai musiikkikoulutusta. – Kukaan ei ihmettele, että kolmivuotias lapsi pimputtelee pianoa kymmenen vuotta ennen kuin se kuulostaa miltään.

Mielikuvitus on Priit Pärnin mukaan tietyllä tasolla samaa kuin luova prosessi tai analyysi, olemassa olevien elementtien yhdistämistä. Polkupyörän keksiminen on siitä esimerkki.

– Se on kuitenkin myös kykyä rikkoa tavanomaisia syy-seuraus -ketjuja joita ihminen tarvitsee, että elämä sujuisi hyvin järjestäytyneessä yhteiskunnassa, Pärn määrittelee.

– Jos painan valokatkaisijaa, tiedän valon sammuvan tai syttyvän, mutta en arvaa, että hanasta tulisi vettä. Opettajalta vaatii ponnistelua saada oppilas ajattelemaan näin.

– Maailma ja elokuva koostuvat elementeistä. Kun elokuvan osaa jakaa osiin osaa myös asettaa asiat paikalleen suhteessa toisiinsa.

Karikatyyriopetus opettaa pelkistämään asioita, Pärn korostaa. Kun oppilaita pyydetään tekemään tarina esineanimaatioon, niin 80 prosenttia käyttää lusikoita, kuppeja tai muita lähiympäristössä olevia esineitä.

– Ammatillainen osaa hakea aiheet

kaukaakin, testata ne ja heittää toimimattomat pois. Aloittelija saattaa roikkuu ideassaan kuukausiakin.

Selvää ylpeyttä äänessään Pärn sanoo, että valtaosa Turun animaatio-opiskelijoista kelpaisi myös ammattikuvittajiksi. Pärnin monipuolinen tausta animaation tekijänä, pilapiirtäjänä, kuvittajana ja taidegraafikkona antaa lausuntoon uskottavuutta.

Oma tyyli syntyy harjoittelusta

Oman tyylin kehittäminen perustui ahkeraan harjoitteluun. Harjoituksessa piti piirtää käsi 64 kertaa, valita niistä paras ja piirtää se 64 kertaa.

– Joku voi pitää sitä kidutuksena, mutta se on kuin pianonsoiton opetusta, Pärn toistaa. – Jollain hetkellä se on sinun viivasi, jonkun tietyn viivan kilometrimäärän jälkeen.

– Oma tyyli on sitä, että käsi tekee mitä haluat, olet sen isäntä, ei kukaan muu.

Hyvin persoonallisena elokuvantekijänä tunnettu Pärn pyrkii välttämään oman tyyliensä siirtämistä opiskelijoille.

– Perinteisessä taidekoulutuksessa on oikea tai väärä tapa tehdä asioita. Minä yritän opettaa ongelmien ratkaisemista, opiskelijat valitsevat itse aiheensa ja keinonsa.

– Kokeilimme simuloida eteen tulevia pulmia. Ne olivat minun keksimiäni, opiskelijan piti löytää ratkaisu. Pärn kertoo. Oma pitkä kokemus animaatioelokuvan tekijänä auttaa; Pärn miettii koko ajan mitä itse työssään tekee.

Alansa mestarit opettajina

Ensimmäinen opintovuosi keskittyi piirrosanimaatioon, samalla opittiin kuvanveistoa ja valokuvausta. Toisena vuonna tehtiin nukkeanimaatiota ja rakennettiin lavasteita sekä aloitettiin oma elokuva. Jokainen teki oman lyhyen piirroselokuvan, sekä kolmen hengen ryh-

missä nukke-elokuvan.

– Kaikissa oli oltava tarina, se ei ollut pelkkä tekniikkaharjoitus, Pärn painottaa. Tavoite onnistui, Turun oppilastyöt kiersivät useilla festivaaleilla. Pärn seurasi erityisesti sitä, oliko alkuperäinen tarina sama, kuin elokuvassa toteutunut.

– Ammatillaisen ja dilettantin ero on siinä, että ammattilainen tekee mitä on suunnitellutkin, dilettantti tekee jotain ja sanoo: "Tätähän minä halusinkin".

Opetusohjelmaan kuuluivat myös leikkaus, ääni ja koneenkäyttö sekä filosofia ja taidehistoria. Eri animaation lajit käytiin läpi: nukke-, pala-, hiekkaja kipsianimaatio. Niiden työpajoissa opetti yleensä alan arvostettu taitaja kuten Pjotr Dumala Puolasta, Ferenc Cako Unkarista tai Antonia Ringbom Suomesta.

Vierailevia opettajia oli yhteensä yli 40. Heistä kymmenen tuli animaation suurvalta Virossa ja loput Suomesta tai muualta maailmasta Japania myöten. Pärnin kansainvälinen maine ja suhteet lienevät madaltaneet vierailijoiden kynnystä tulla Turkuun.

Myös tietokoneanimaation perustaidot opittiin. Pärn kuitenkin korostaa sen olevan väline, työkalu. – Pääsykokeissa kysyimme millaisia animaatiota hakija haluaa tehdä, ja eräs vastaus oli tietoko-

neanimaatioita.

– Animaation tuottamisprosessi on crittään hidasta, se on koulutuksen kiros. Lopputuloksena on lyhyt, mutta toteuttaminen vie helposti vuoden.

Festivaaleilta uskoa itseän

Oleellinen osa opintoja oli kansainvälisyys. Animaatio on elokuvan erityisala, jolla on vahva, rajat ylittävä yhteenkuuluvaisuuden tunne. Turun opiskelijat kävivät joukolla Annecyn ja Stuttgartin festivaaleilla.

Ensimmäiset oppilastyöt pärjäivät hyvin maailmalla. Ne esitettiin omia erikoisnäytöksiään Badenin ja Ottawan festivaaleilla ja olivat useiden festivaalien kilpailuissa. Utrechtin festivaalille on tulossa myös oma Turun näytös. Ülo Pikkovin Cappuccino ylsi jopa arvostetun Zagrebin festivaalin kilpailusarjaan.

– Festivaalit ovat tärkeitä, Priit Pärn arvioi. – Niillä näkee tason ja tapaa alan isot nimet. Näytelmäelokuvan tekijänä et näe edes kaukaa kuuluisia ohjaajia, animaation maailmassa voit jututtaa heitä helposti.

– Festivaaleilla voi oppia, että kaikki on mahdollista. Tekniikka ei ehkä ole vielä huipputasoa, mutta ei Lontoossa keksitty idea ole parempi kuin Turussa. ○

Artenomeja ja medianomeja

Turun taiteen ja viestinnän oppilaitos Tutvo aloitti animaation tekijöiden koulutuksen syksyllä 1994. Kolmen ja puolen vuoden opintoihin sisältyi 132 opintoviikkoa ja tuloksena on opistotasoinen artonomin tutkinto. Viime elokuusta Tutvo on osa Turun ammattikorkeakoulua ja syksyllä 1997 aloittaneen uuden kurssin opiskelijat puurtavat neljässä vuodessa 160 opintoviikkoa valmistuen medianomeiksi. Se on korkeakoulututkinto.

Ensimmäiselle kurssille pyrki 81 toiveikasta ja 12 otettiin. Viime syksynä pyrkijöitä oli 200 ja valittuja 14. – Koulutus on nyt selvästi tunnetumpi, arvioi animaation koulutusvastaava Eija Saarinen.

– Kolmen päivän pääsykokeissa painotettiin sisältöä, hän kertoo. – Piirroskyvyssä voi olla

puutteita jos tarinan kerronta toimii.

Oleellinen osa opintoja on työharjoittelu, sen osuus kasvaa uudessa tutkinnossa. Ykköskurssilaisista moni harjoitteli Yleisradiossa, yksi Virossa ja kaksi on lähдösä Pariisiin. Malesiaan sovittu harjoittelu valitettavasti peruuntui.

Eija Saarinen pitää harjoittelua myös tärkeänä suhteiden luomisen vuoksi, moni on jo saanut sen kautta töitä.

Tammikuun lopussa valmistuivat Ulla Bergström, Leena Jääskeläinen ja Marko Leinonen. Työtä on jossakin muodossa kaikilla tiedossa. Marko Leinonen korostaa, että töitä on tehtävä pieninä paloina ja koko osaamisen alalla. Hän suunnittelee parhaillaan sarjakuvan tekoa. Ylen Jasso-kissa -animaatiossa jo mukana ollut Bergström on perustanut oman studion Turkuun.

Heikki Jokinen